

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*Miejsce
na naklejkę
z kodem*

**EGZAMIN MATURALNY
Z HISTORII**

POZIOM PODSTAWOWY

MAJ 2014

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 29 stron (zadania 1 – 37). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

**Czas pracy:
120 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 100**

MHI-P1_1P-142

Zadanie 1. (3 pkt)

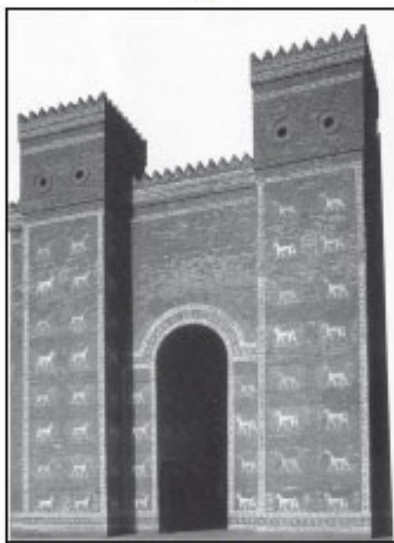
Przyporządkuj wybrane obiekty architektoniczne, spośród przedstawionych na ilustracjach, do kręgów kulturowych wymienionych w tabeli. Wpisz odpowiednią literę do właściwej rubryki.

A.

B.

C.

D.

Sztuka świata, t. 2, Warszawa 1990, s. 27; J. Ruffieux, *Tak żyli ludzie* [...], Wrocław 1991, s. 33;
A. Mason, *Historia sztuki zachodniej*, Warszawa 2009, s. 25;
<http://cnes.cla.umn.edu/courses/archaeology/3152/CNES3152Lectures.pdf.html> [dostęp 30.12.2012].

Krąg kulturowy	Litera, którą oznaczono obiekt
1) kultura grecka epoki klasycznej	B
2) kultura babilońska	C
3) kultura mykeńska	A

Zadanie 2. (3 pkt)

Na podstawie tekstów i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Źródło 1. Współczesny historyk o warunkach naturalnych Grecji [fragment]

W przeciwieństwie do większości państw orientalnych, rozwijających się w dolinach wielkich rzek, [...] losy Grecji pozbawionej działania tego czynnika ułożyły się odmiennie [...]. Zaledwie 20–30% obszaru przypadało tu na powierzchnię uprawną. Resztę obszaru zajmowały góry i nieużytki, głównie pastwiska. [...] Mało urodzajna z natury ziemia grecka stawiała człowiekowi trudne zadania do pokonania.

J. Wolski, *Historia powszechna. Starożytność*, Warszawa 2002, s. 110.

Źródło 2. Herodot, *Dzieje* [fragment]

Herodot – grecki historyk, żył w V w. p.n.e., odbył podróże do Egiptu, Babilonu, Syrii.

Egipcjanie, którzy zamieszkują [deltę Nilu], w porównaniu ze wszystkimi innymi ludźmi i z resztą Egipcjan, z najmniejszym trudem zbierają plony z ziemi: wszak nie potrzebują się biedzić, żeby plugiem rozrywać bruzdy, albo kopać, albo wykonywać jakąś inną pracę z tych, którymi reszta ludzi trudzi się dla zasiewu, lecz u nich rzeka sama z siebie przybywa, nawadnia pole, a nawodniwszy je, znowu opada; wtedy każdy obsiewa swą rolę i [...] oczekuje żniw.

Herodot, *Dzieje*, Wrocław 2005, s. 122.

Źródło 3. Tekst egipski zamieszczony na papirusie [fragment]

Robaki zjadły mu połowę żywności, [hipopotam] drugą. Mnóstwo myszy wylęło się w polu, szarańcza wytępiła bydło, wróble rozkradły ziarno. O nędza dla rolnika! [...] A tu zjawia się pisarz, żeby zabrać zboże. Towarzysze jego mają kije w rękach [...] i mówią: Oddaj ziarno – nie ma go wcale. Więc rozciągniętego na ziemi biją.

Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, nr 1, Warszawa 1959, s. 7–8.

- A. Na podstawie źródeł 1. i 2. wyjaśnij, co mogło mieć wpływ na opinię Herodota o pracy chłopów mieszkających w delcie Nilu.

Wylewy Nilu i żyzna gleba.

- B. Na podstawie źródła 3. określ powinność chłopu egipskiego wobec faraona.

Płacił podatki w postaci części zbiorów.

- C. Na podstawie własnej wiedzy podaj przykład obowiązków chłopu egipskiego wobec faraona, o których nie wspomniano w źródłach 2. i 3.

Musieli brać udział w wykonywaniu bezpłatnych prac na rzecz państwa np. przy budowie dróg, kanałów czy piramid.

Zadanie 3. (2 pkt)

Spośród wymienionych wydarzeń wybierz chronologicznie pierwsze i oznacz je literą A, a potem – chronologicznie ostatnie i oznacz je literą B.

bitwa pod Issos	
zburzenie Kartaginy	
bitwa pod Maratonem	
zdobycie Rzymu przez Wandalów	B
włączenie Galii do państwa rzymskiego	
zdobycie Jerozolimy przez Babilończyków	A

Zadanie 4. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Platon, *Uczta* [fragment]

Każdy odlał z kielicha trochę napoju na cześć bogów, pochwalił boga śpiewem wedle zwyczaju i przystąpili do trunków. [...] Uchwalili [...], żeby precz poszła flecistka [...], niech sobie sama gra, jeśli ma ochotę, albo niewiastom, tam w dalszych pokojach [...]. [Eryksimachos powiedział] – Dzisiaj zabawiamy się rozmową. I jeśli pozwolicie, spróbuję wam też zaproponować temat do dyskusji [...], a niechaj Fajdros pierwszy zaczyna [mówić], bo i leży na pierwszym miejscu.

S. Sprawski, G. Chomicki, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999, s. 176–177.

A. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

W tekście opisano formę spotkania towarzyskiego w starożytnej Grecji, noszącą nazwę

1. gimnazjon.
2. sympozjon.
3. muzejon.

B. Podaj polski termin pochodzący od greckiej nazwy spotkania towarzyskiego, które zostało opisane w tekście źródłowym. Wyjaśnij znaczenie polskiego terminu.

Polski termin sympozjon

Wyjaśnienie znaczenia konferencja naukowa

Zadanie 5. (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Diodor Sycylijski, *Biblioteka historyczna* [fragment]

Appiusz Klaudiusz [...] pomieszał [...] senat, wciągając na listę [senatorów] nie tylko ludzi znakomitego rodu i górujących powagą, jak to było zwyczajem, lecz wielu prostych obywateli, [...] z tego powodu bardzo się oburzyli ludzie chępiący się swym urodzeniem. [...] Widząc, że ściągnął na siebie nienawiść ze strony najznakomitszych obywateli, unikał narażania się komukolwiek [...]. Przy układaniu listy senatorów nie usunął żadnego

z senatorów cieszących się złą sławą [...]. Appiusz Klaudiusz [...] przeprowadził do Rzymu wodociąg [...]. Potem [...] część zwanej od niego [drogi] [z] Rzymu do Kapui wyłożył twardymi kamieniami.

S. Sprawski, G. Chomicki, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999, s. 225–226.

A. Podaj nazwę urzędu, którego sprawowanie przez Appiusza Klaudiusza wywołało reakcję obywateli opisaną w tekście.

cenzor

B. Wyjaśnij znaczenie obiektów wspomnianych w tekście dla miasta i państwa.

Nazwa obiektu i znaczenie Aqua Appia - akwedukt zaopatrywał miasto w wodę

Nazwa obiektu i znaczenie Via Appia - utwardzona droga, była też cmentarz, grzebano przy niej zmarłych

Zadanie 6. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Kasjusz Dion, *Historia rzymska* [fragment]

Rzymianie tak dalece nienawidzili samego tytułu monarchy, że władców swych nie nazwali ani dyktatorami, ani królami, ani jakimś innym tego rodzaju tytułem, chociaż wobec oddania im steru rządów nie można zaprzeczyć, że Rzymianie podlegali władzy królewskiej. [Władcy] ci często bywają konsulami, a zawsze ilekroć znajdują się poza murami Rzymu określają się prokonsulami. [...] Władza trybuńska [...] daje im prawo zniesienia zarządzeń każdego innego urzędnika. [...] Wszystkie godności przyjęły z czasów republikańskich z tymi samymi nazwami, aby zachować pozór, że nie otrzymali żadnej władzy bez przyznania ze strony ludu.

Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, nr 3, Warszawa 1961, s. 33–34.

A. Podaj nazwę formy ustrojowej cesarstwa rzymskiego, której dotyczy tekst.

pryncypat

B. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Opisaną w tekście formę rządów w Rzymie zapoczątkował

1. Oktawian August.
2. Neron.
3. Dioklecjan.
4. Konstantyn I Wielki.

Zadanie 7. (2 pkt)

Na podstawie źródeł wykonaj polecenie.

Źródło 1. Mapa. Plemiona polskieNa podstawie: *Atlas historyczny Polski*, Wrocław 1987, s. 4.**Źródło 2. Tabela. Nazwa Polska w obcych językach**

Język	Nazwa Polska w obcym języku
niemiecki	Polen
węgierski	Lengyelország (czyt. Lendzielország)

Wyjaśnij pochodzenie nazwy Polska w podanych językach.

- w języku niemieckim **Od plemienia Polan.**
- w języku węgierskim **Od plemienia Lędzian.**

Zadanie 8. (2 pkt)

Do bitew wymienionych w tabeli dobierz władców, którzy w nich uczestniczyli. Odpowiedzi wybierz spośród podanych i wpisz je do właściwych rubryk tabeli.

Bolesław Chrobry, Henryk Pobożny, Władysław Łokietek, Władysław Jagiełło

Bitwa	Władca
1) bitwa pod Legnicą	Henryk Pobożny
2) bitwa pod Płowcami	Władysław Łokietek

Zadanie 9. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Tymczasem królowie i książęta sąsiedni, każdy od swej strony, gnębili Polskę i do swego władztwa każdy przyłączał [...] grody graniczne [...]. I choć tak wielkie krzywdy i klęski znosiła Polska od obcych, to jeszcze [...] dręczona była przez własnych mieszkańców. Albowiem niewolnicy powstali na panów, [...] sami się do rządów wynosząc [...]. Nadto jeszcze, porzucając wiarę katolicką [...], podnieśli bunt przeciw biskupom i kapłanom Bożym i niektórych [...] mieczem zgładzili, a innych [...] ukamienowali. Wtedy to Czesi zniszczyli Gniezno i Poznań i zabrali ciało św. Wojciecha. Ci zaś, co uszli z rąk wrogów lub którzy uciekali przed buntem swoich poddanych, uchodzili za rzekę Wisłę na Mazowsze.

Gall Anonim, *Kronika polska*, Wrocław 2003, s. 42–43.

- A. Wyjaśnij, dlaczego długoletnie wojny w pierwszej połowie XI w. miały wpływ na reakcję społeczeństwa, o której mowa w tekście źródłowym.

Ponieważ obciążały ją finansowo.

- B. Podaj imię i przydomek władcy Polski, który podjął dzieło odbudowy państwa po kryzysie opisanym w tekście źródłowym.

Kazimierz Odnowiciel

Zadanie 10. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Dokument immunitetowy dla biskupa poznańskiego Bogufała (1246 rok)

Niech będzie wiadome wszystkim, że my, Przemysł, z Bożej łaski książę Polski [...] powodowani miłością, jaką żywimy [...] do czcigodnego ojca naszego pana Bogufała, biskupa poznańskiego, i do jego Kościoła.

1. Przyznajemy temu biskupowi i jego następcy wolność lokowania wsi tego biskupstwa na prawie niemieckim. [...]
3. A nadto, zastrzegając dla naszego tylko sądu jedynie sprawy o głowę i członki, zwalniamy całkowicie i we wszystkim właścicieli [posiadaczy] od sądu czy jurysdykcji wszystkich wojewodów, kasztelanów albo innych sędziów, tak aby odnośnie [...] ich skarg nie inaczej, jak przed obliczem pana swego, biskupa lub sołtysa, w poszczególnych sprawach mieli odpowiadać.

Wiek V–XV w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 1999, s. 228.

- A. Wyjaśnij, jaki wpływ na rozwój gospodarczy terenów należących do biskupstwa poznańskiego mogła mieć decyzja, o której mowa w pierwszym punkcie dokumentu.

Osadnicy otrzymywali zwolnienia, zwykle na kilka lat, od podatków i większości ciężarów prawa. Takie warunki kolonizacji były atrakcyjne i dzięki temu kolonizacja przynosiła efekty.

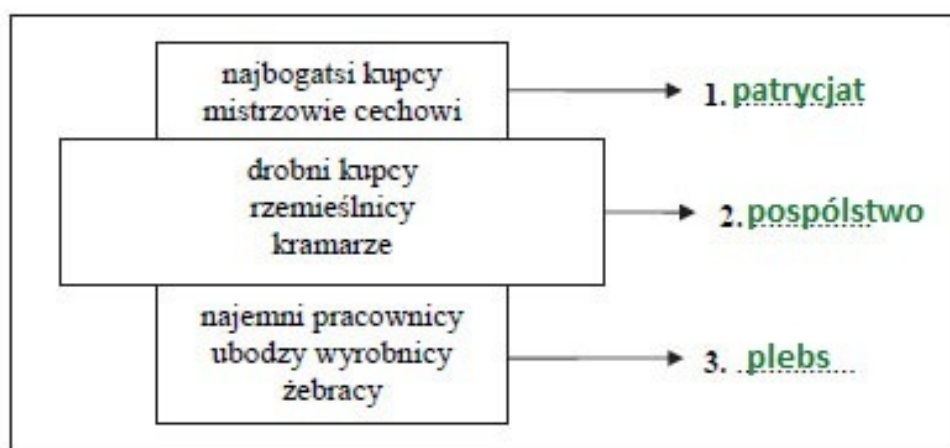
B. Rozstrzygnij, czy nadanie tego immunitetu wzmocniało, czy – osłabiało władzę księcia. Odpowiedź uzasadnij.

Oslabiało, ponieważ wyłączał te ziemie spod władzy jego urzędników.

Z powodu "wolnizny" nie czerpał też z nich podatków.

Zadanie 11. (3 pkt)

Uzupełnij schemat: wpisz obok numerów 1, 2, 3 właściwe nazwy grup społecznych mieszkających w średniowiecznych miastach.

Zadanie 12. (4 pkt)

Na podstawie źródeł i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Źródło 1. Pieczęć majestatyczna Kazimierza Wielkiego z 1336 roku (awers)

Objaśnienie: w otoku pieczęci biegnie napis: „+ KAZIMIRUS. DI. GRA. REX POLONIE CCOVIE. SADM. SIRAD. LANC. CUYAV. POMORAIE”, czyli „+ Kazimierz z Bożej łaski król Polski (pan ziem) Krakowa, Sandomierza, Sieradza, Łęczycy, Kujaw, Pomorza”.

M. Tymowski, *Średniowiecze. Ćwiczenia źródłowe z historii dla szkoły średniej*, t. 2, Warszawa 1999, s. 181.

Źródło 2. Mapa. Zmiany terytorialne państwa polskiego za panowania Kazimierza Wielkiego

Na podstawie: *Atlas historyczny Polski*, Wrocław 1987, s. 12–13.

A. Wyjaśnij, dlaczego wśród ziem wymienionych na awersie pieczęci nie ma Rusi Halickiej.

Ponieważ przyłączył Ruś Halicką 13 lat później.

B. Podaj nazwę ziemi wymienionej na awersie pieczęci, a nienależącej do państwa polskiego do końca panowania Kazimierza Wielkiego. Wyjaśnij, dlaczego władca Polski tytułował się panem tej ziemi oraz pod czyim panowaniem znajdowała się ta ziemia.

Nazwa ziemi: **Pomorze**

Władca Polski tytułował się panem tej ziemi, gdyż **podkreślał w ten sposób, że jest jej panem, nie rzekł się jej i dąży do jej odzyskania.**

Nazwa państwa, pod którego panowaniem znajdowała się ta ziemia: **Państwo Zakonu Krzyżackiego**

Zadanie 13. (4 pkt)

Na podstawie źródeł wykonaj polecenia.

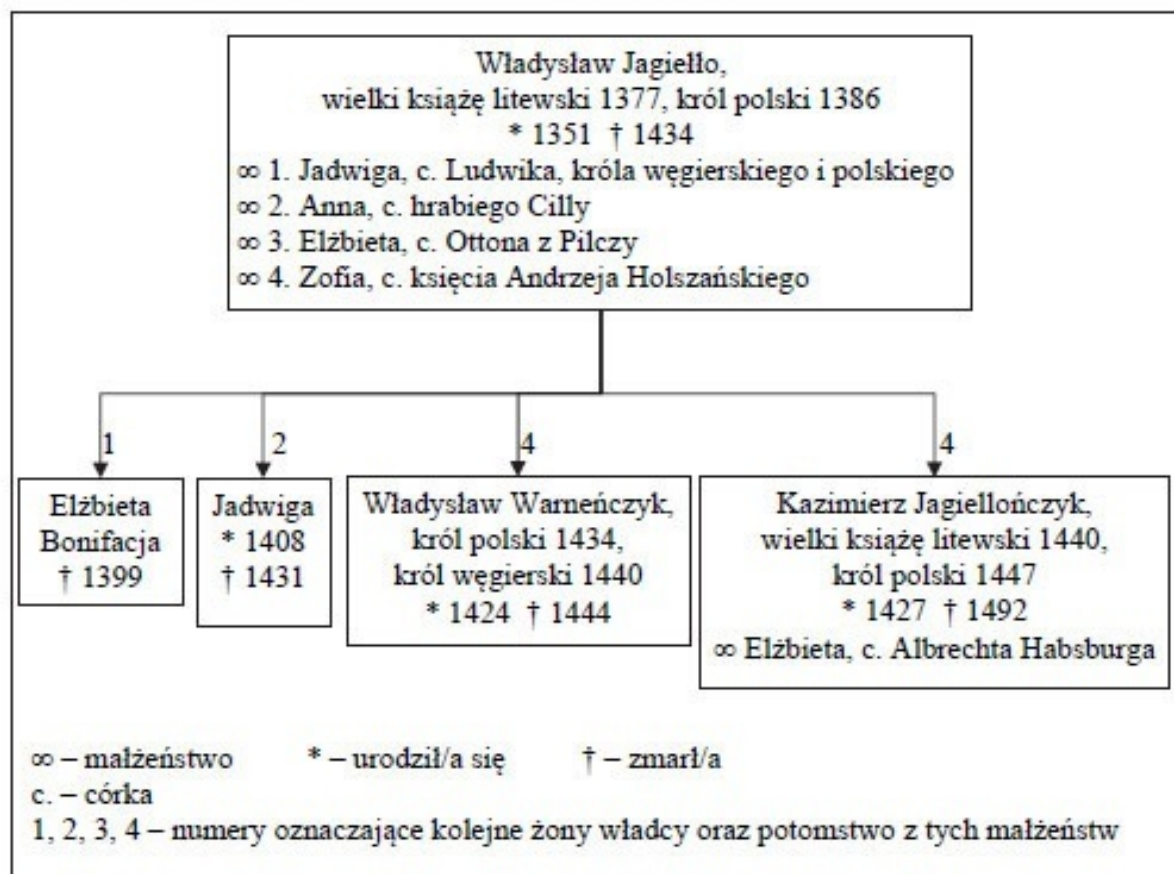
Źródło 1. Jana Długosza *Roczniki, czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego* [fragment]

Jakoż król, [...] bił się do zmroku z nieprzyjacielem, i odparłszy Turków, ścigał ich blisko dziesięć tysięcy kroków od zamku Warny, skąd był wyruszył. [...] Sam król [...] walczył do upadłego; [...] nie złożył [...] ani na chwilę oręża, lecz sławę rycerską przenosząc nad ocalenie i śmierć chwalebna nad żywot [...], rzucił się w najgęstszy tłum nieprzyjaciół [...], aż w końcu otoczony [...] tłumami barbarzyńców, legł śmiercią bohatera, z poświęceniem krwi własnej, klęską niesłychaną całego chrześcijaństwa i Polski [...].

Źródło 2. Anonim turecki *Kronika* z XV w. [fragment]

Albowiem w sercu [...] króla zwyciężyła pokusa szatana, czyniąc go zbyt ufnym [w swe siły]. W zarożumiałości swej uważając się za bohatera, sądził, że wojska [tureckie] on jeden rozpędzi i dlatego uderzył w ich środek [...]. Gdy jednak dotarł do skraju szyku, koń jego potknął się, a on sam spadł zeń na twarz. W tym miejscu znajdowało się dwu janczarów, [...] którzy [...] ucieli głowę [...] króla.

Wielka historia Polski, t. 3, Kraków 1999, s. 156–157.

Źródło 3. Tablica genealogiczna Jagiellonów [fragment]

Na podstawie: *Dynastie Europy*, pod red. A. Mączaka, Wrocław 2003, s. 174–176.

A. Porównaj oceny postawy króla przedstawione w źródłach 1. i 2.

Długosz ocenia go pozytywnie, jako wspaniałego rycerza, a źródło tureckie - negatywnie, jako zadufanego.

B. Wyjaśnij, co mogło mieć wpływ na opinie o władcy zaprezentowane w źródłach 1. i 2.

Długosz był polskim kronikarzem, a w źródle tureckim Władysław nie mógł zostać przedstawiony inaczej niż wróg.

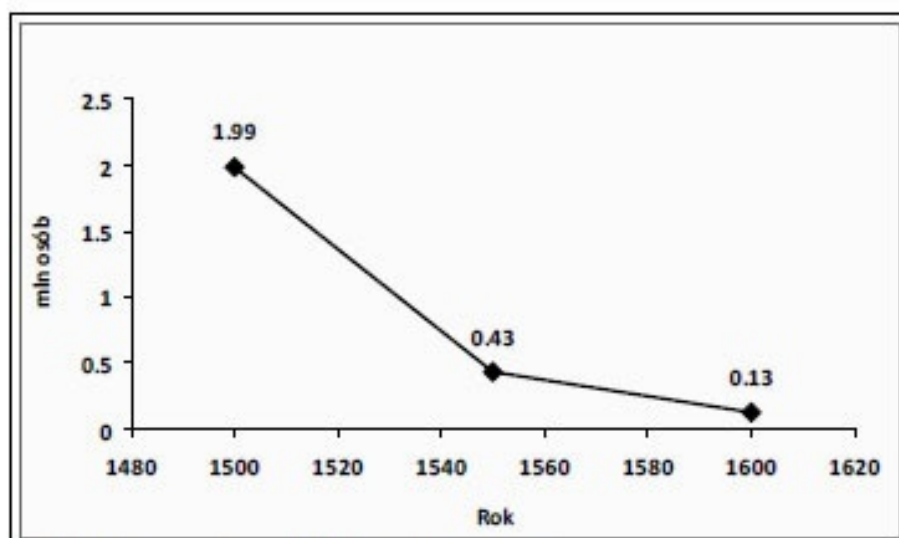
C. Na podstawie źródeł 1., 2. i 3. rozstrzygnij, które spośród zdań podanych w tabeli są fałszywe. Wpisz obok tych zdań słowo *fałsz*.

1. Władysław III oraz Kazimierz Jagiellończyk byli synami Władysława Jagiełły z małżeństwa z Zofią Holszańską.	P
2. Następcą Władysława Jagiełły na tronie polskim był jego najstarszym dzieckiem.	F
3. Kazimierz Jagiellończyk dopiero trzy lata po śmierci brata koronował się na króla Polski.	P
4. Unia personalna Polski i Węgier za panowania władcy, którego śmierć opisano w źródłach 1. i 2., trwała 10 lat.	F

Zadanie 14. (2 pkt)

Na podstawie danych z wykresu i własnej wiedzy wykonaj polecenie.

Wykres. Zmiany populacji Majów w XVI w. na obszarze współczesnej Gwatemali¹

Na podstawie: *Wielka historia świata*, t. 6, Kraków 2005, s.169.

¹ W XVI w. obszar ten był częścią prowincji Nowa Hiszpania.

Podaj dwie przyczyny zmian w liczbie Majów w XVI w. na obszarze współczesnej Gwatemali.

- **Podbój przez Hiszpanów, dziesiątkowanie plemion przez przywleczone z Europy choroby zakaźne, degeneracja fizyczna i moralna, której przyczyną był alkohol, także przywieziony przez**
- **Europejczyków.**

Zadanie 15. (3 pkt)

Spośród wymienionych wydarzeń wybierz te, do których doszło w średniowieczu. Wpisz je w wy kropkowane miejsca.

powstanie Akademii Krakowskiej, noc św. Bartłomieja w Paryżu,
wykonanie przez Wita Stwosza ołtarza dla kościoła Mariackiego w Krakowie,
spalenie Jana Husa na stosie, budowa Kaplicy Zygmuntowskiej, powstanie zakonu jezuitów

- **Powstanie Akademii Krakowskiej**
- **Wykonanie przez Wita Stwosza ołtarza dla kościoła Mariackiego w Krakowie**
- **Spalenie Jana Husa na stosie**

Zadanie 16. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Mikołaj Kopernik, *O obrotach sfer niebieskich* – Przedmowa [fragment]

Dostatecznie jasno, Ojciec Święty, zdaje sobie sprawę z tego, że znajdują się ludzie, którzy gdy tylko posłyszają, iż w tych moich księgach [...] przypisuję jakieś ruchy kuli ziemskiej, zaraz podniosą krzyk, że należy mnie wraz z takim przekonaniem potępić. [...] Być może, że znajdą się tacy, co lubią bredzić i mimo zupełnej nieznamomości nauk matematycznych [...], na podstawie jakiegoś miejsca w Piśmie Świętym, tłumacząc źle i wykrętnie, odpowiednio do ich zamierzeń, ośmielą się potępić moją teorię. [...] Dzieła matematyczne pisane są dla matematyków, którzy – o ile się nie mylę – dostrzegają, że te moje trudy przyniosą pewną korzyść Kościołowi powszechnemu, nad którym władzę sprawuje teraz Twoja Świątobliwość.

T. Maresz, K. Juszczak, *Historia w źródłach – nie tylko pisanych, dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum. Starożytność i średniowiecze*, Toruń 2004, s. 201.

A. Wyjaśnij, dlaczego Mikołaj Kopernik obawiał się reakcji Kościoła na opublikowanie swojego dzieła.

Ponieważ godziło to w oficjalną naukę Kościoła i narażało go na oskarżenie o herezję.

B. Na podstawie własnej wiedzy oceń, czy obawa Mikołaja Kopernika była słuszna. Odpowiedź uzasadnij.

Tak. Przykładem może być Giordano Bruno - uczony i humanista, który za swoje zbyt "rewolucyjne" teorie w 1600 r. został spalony na stosie.

Zadanie 17. (3 pkt)

Na podstawie ryciny i własnej wiedzy wykonaj polecenie.

Rycina opublikowana przez protestantów, XVI wiek

Encyklopedia edukacyjna, t. 24, Warszawa 2008, s. 40.

Wyjaśnij wymowę ryciny, interpretując jej elementy graficzne.

Protestanci uznawali Pismo Święte za podstawę wiary, a odrzucili zwierzchnictwo papieża nad Kościołem i wszelkie zmiany wprowadzone do liturgii i kultu, które nie miały potwierdzenia w Ewangeliach.

Zadanie 18. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Andrzej Frycz Modrzewski, *Mony* [fragment]

Wypowiedzmy, co myślimy o tej ustawie, którą za zgodą senatu i szlachty wydał król, mianowicie, że nie wolno odtąd nikomu z mieszczan nabywać posiadłości wiejskich, te zaś, które przedtem nabyli, muszą sprzedać. [...] Ja przeto, choć oboje moi rodzice pochodzili ze szlachty, to jednak, ponieważ kieruje mną ogromna żądza poszukiwania prawdy, tak samo wypowiem moje zdanie [...]. Powiadam więc, że wedle mego zdania to postanowienie sejmu jest okrutnie niesprawiedliwe, napisane wbrew rozumowi i wbrew prawom boskim i ludzkim.

J. Adamski, L. Chmiel, A. Syta, *Czasy, ludzie, wydarzenia*. Część 1, Warszawa 1986, s. 167.

A. Podaj przyczyny wydania zakazu, o którym mowa w tekście.

Odgrywająca coraz większą rolę polityczną polska szlachta dążyła do
zupełnej dominacji w sferze gospodarczej i właśnie w ten sposób
wyeliminowała mieszczaństwo jako konkurenta.

B. Oceń, czy pochodzenie społeczne wpłynęło na poglądy autora przedstawione w tekście. Odpowiedź uzasadnij.

Nie, gdyż Modrzewski był przedstawicielem szlachty, a wziął w obronę
mieszczaństwo.

Zadanie 19. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Jan Bernoulli¹, *Podróż przez [...] Polskę w latach 1777–1778* [fragment]

W pierwszej fabryce [w Grodnie], którą oglądałem, robiono jedwabne materie, aksamity itp. ze złotem i srebrem, lub bez nich, lioniskim sposobem. [...] Robią tu [...] pasy dla Polaków, pomiędzy nimi bardzo kosztowne do 30 dukatów za sztukę. [...] Fabryka powozów zatrudnia około 50 robotników. [...] Sprowadził hr. Tyzenhaus² do 20 powozów z Anglii [...]. Kilka, które oglądałem, pochodzących już z grodzieńskiej fabryki, robiły dobre wrażenie.

M. Ferenc, *Epoka nowożytna. Teksty źródłowe. Tematy lekcji i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 2001, s. 255–256.

¹Jan Bernoulli (1742–1807) – członek Berlińskiej Akademii Nauk.

²Antoni Tyzenhausz (1733–1785) – kanonik litewski od roku 1764, podskarbi nadworny litewski od 1765.

A. Podaj termin używany w historiografii do określenia przedsiębiorstw, które w zacytowanym tekście nazwano *fabrykami*.

Manufaktury

- B. Oceń, czy tekst zawiera informacje pozwalające określić, dla jakich odbiorców przeznaczone były towary wspomniane w relacji podróżnika. Odpowiedź uzasadnij.

Tekst mówi, że odbiorcami produktów byli ludzie zamożni. Słowo "pasy" sugeruje, że chodzi o polską szlachtę.

Zadanie 20. (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Stanisław Konarski, *O skutecznym rad sposobie* [fragment]

Z przyrównania inszych państw [...] z naszą ojczyzną, jako Wenecji, Anglii, Szwajcarów, Holandii, serce się kraje na nieskończoną różność między nami i nimi [...]. Rzucić oko na sprawiedliwość [w tych państwach] [...], urzędów punktualność [...] praw moc i [ich] dobrze dopilnowaną egzekucję. Widzieć skarb publiczny [...] na wszystkie publiczne wystarczający potrzeby. [...] Widzieć to wszystko, [...] a porównywać to wszystko z naszą [ojczyzną], jak serce dobrego patriotę boli, jak się ledwie nie wstydzi, że w takim horyzoncie żyje, jak sobie tysiąc razy myśli: czyżby to wszystko być nie mogło i u nas. Mogłoby, gdyby dochodziły¹ rady, dochodziły sejmiki i sejmy; będą dochodzić, gdy będzie większej liczby w radach poszanowanie.

M. Ferenc, *Epoka nowożytna. Teksty źródłowe. Tematy lekcji i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 2001, s. 193–194.

¹ Dochodzić – kończyć się uchwałami.

A. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Z tekstu wynika, że Stanisław Konarski był zwolennikiem

1. wprowadzenia rządów bez udziału reprezentacji społeczeństwa.
2. odebrania szlachcie prawa do udziału w sprawowaniu władzy.
3. utrzymania zasady jednomyślności w sejmie.
4. wprowadzenia w sejmie głosowania większością głosów.

- B. Stanisław Konarski otrzymał od króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, za zasługi dla Ojczyzny, medal z napisem „Sapere auso” (Temu, który odważył się być mądrym). Wymień dwie zasługi Konarskiego uzasadniające napis na medalu.

Pisząc "O skutecznym rad sposobie" podał zarys reformy państwa, krytykując wynaturzenia ówczesnego systemu, czym naraził się ogółowi szlachty. Założył Collegium Nobilium, nowoczesną uczelnię.

Zadanie 21. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Anonimowa fraszka związana z ufundowaniem w 1788 r. pomnika Jana III Sobieskiego przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego

Sto tysięcy na pomnik! Ja bym dwakroćłożył,
Gdyby Staś był skamieniał, a Jan Trzeci ożył.

J. Walek, *Dzieje Polski w malarstwie i poezji*, Warszawa 1987, s. 153.

- A. Wyjaśnij związek między decyzją o ufundowaniu pomnika a planami politycznymi Stanisława Augusta Poniatowskiego dotyczącymi udzielenia wsparcia Rosji w wojnie z Turcją.

Autor fraszki był przeciwny polityce króla Stanisława, a jako wzór władcy przedstawił Jana III Sobieskiego, który był wielkim wodzem.

- B. Oceń stosunek autora tekstu źródłowego do fundatora pomnika. Odpowiedź uzasadnij.

Autor ma negatywny stosunek do fundatora pomnika, czyli króla Stanisława.

Zadanie 22. (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

List Kamila Desmoulinsa [fragment]

Jakże zmieniło się wszystko w ciągu trzech dni. W niedzielę [12 lipca] na próżno starałem się rozgrzać umysły, nikt nie chwycił za broń. [...] Był wtorek, cały ranek przeszedł na zbrojeniu się. Gdy zaopatrzone się w broń, ruszono na Bastylię. [...] Strzelanina trwała godzinę lub dwie. [...] Komendant [...] wywiesza flagę, spuszcza most zwodzony, a gdy tłumy wpadły, podnosi go i zaczyna strzelać kartaczami. Lecz tymczasem armata [...] zrobiła wyłom w murze. [...] Po zamachu na Bastylię oczekiwano, że wojsko, stojące obozem dookoła Paryża, będzie usiłowało wtargnąć do środka i dlatego nikt nie kładł się na spoczynek.

Źródła i materiały do nauczania historii, pod red. S. Sierpowskiego, Warszawa 1998, s. 146–147.

- A. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

W tekście opisano wydarzenia związane z

1. Wielką Rewolucją Francuską.
2. rewolucją lipcową.
3. Wiosną Ludów.
4. Komuną Paryską.

B. Wyjaśnij, dlaczego zaatakowano w Paryżu budowlę, o której mowa w tekście.

Bastylia, jako więzienie, była symbolem starego ładu, ucisku.

C. Oceń, którą ze stron reprezentuje autor listu – atakujących czy obrońców. Odpowiedź uzasadnij, cytując odpowiedni fragment tekstu.

Autor listu reprezentuje atakujących. "Na próżno starałem się rozgrzać umysły, nikt nie chwycił za broń".

Zadanie 23. (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

List ministra skarbu Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego [fragment]

Przemysł domaga się wielkim głosem czynnej pomocy. [...] [Rozwijanie] robót publicznych: kanałów, nadbrzeży, dróg [...] będzie miało ogromny wpływ na rolnictwo [...].

Skoro wyrabiać zaczniemy rocznie 300 000 kwintali żelaza i podwoimy, jak się spodziewam, naszą produkcję cynku, [...] uszluszenie Kamiennej¹ stanie się pilną potrzebą.

G. Chomiński, L. Śliwa, *Wiek XIX. Teksty źródłowe. Tematy lekcji i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 2001, s.178.

¹ Kamienna – rzeka, lewobrzeżny dopływ Wisły, płynie przez województwo świętokrzyskie (wówczas: województwo sandomierskie).

A. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Tekst dotyczy rozwoju gospodarczego

1. Księstwa Warszawskiego.
2. Królestwa Polskiego.
3. Wielkiego Księstwa Poznańskiego.
4. Galicji.

B. Wyjaśnij, w jaki sposób inwestycje, o których mowa w tekście, wiązały się z rolnictwem.

- Budowa dróg, kanałów będzie umożliwiać handel produktami rolnymi i dotarcie do nowych rynków zbytu. Temu samemu ma służyć uszluszenie Kamiennej. Industrializacja danego regionu kraju przełoży się na wzrost
- liczby ludności, a ona potrzebować będzie więcej produktów rolnych.

Zadanie 24. (4 pkt)

Na podstawie fragmentu tekstu pieśni wykonaj polecenia.

Julius Mosen¹, *Walecznych tysięcy*

Walecznych tysięcy opuszcza Warszawę,
przysięga klęcząc: świadkiem naszym Bóg!
Z bagnietem w rękę pójdziem w świętą sprawę,
Śmierć hasłem naszym, niechaj zadrży wróg! [...]

Wiadoma światu ta sławna Olszyna,
Gdzie twardym murem nieprzyjaciół stał.
Paszcz tysięcy ziele, rzeź się krwawa wszczyną
Już mur zwalony, nie padł ani strzał! [...]

Pod Ostrołęką wróg się dumny zżyma,
Otacza wolnych dzikiej hordy wał;
Śmierć albo życie, tu wyboru nie ma!
Z bagnietem naprzód! – nie padł ani strzał. [...]

Daremnne męstwo! Ojczyzna zgubiona!
Ach, nie pytajcie, kto ten spełnił czyn;
Zabójczy potwór wyszedł z matki łona,
Ojczyzny zgubą jej wyrodny syn.
W kawałki znowu kraj polski rozdarty...
Krwawymi łzami zapłakał pułk czwarty²! [...]

Jak biedny tułacz na kiju oparty
W kraj obcy idzie na zawsze pułk czwarty! [...]

Ojczyzna w pieśniach poetów polskich, oprac. W. Belza, Lwów 1906, s. 152–153.

¹ Julius Mosen (1803–1867) – poeta niemiecki.

² 4. Pułk Piechoty Królestwa Polskiego (tzw. czwartacy).

A. Podaj nazwę powstania, o którym mowa w tekście pieśni. Odpowiedź uzasadnij dwoma argumentami.

Nazwa powstania Powstanie listopadowe

Uzasadnienie

- Bitwa pod Ostrołęką
- Jest tu mowa o Wielkiej Emigracji

B. Określ stosunek autora pieśni do żołnierzy 4. Pułku Piechoty. Odpowiedź uzasadnij.

Autor współczuje im i docenia krwawą ofiarę, jaką złożyli dla ojczyzny.

Zadanie 25. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Zygmunt Szczęśny Feliński o życiu polskiej emigracji

[...] Oburzenie w nieprzyjaznym obozie wywoływały coroczne bale [...]. Wejście kosztowało dwa luidory. [...] Cały dziedziniec hotelu zamieniony został na olbrzymią balową salę [...]. W galerii urządzony był tak zwany bazar, przynoszący niemal drugie tyle dochodu, co bilety wchodowe. Na długo przed balem księżna Adamowa i najbliżsi jej znajomi zbierali na ten cel drobne [przedmioty], dokupywało się wiele modnych i eleganckich drobiazgów i wzdłuż całej galerii urządziły się małe kramiki [...]. Każdy taki sklepik miał swoją specjalność, kramarką zaś była jedna z dam [...]. Wynik finansowy bywał zwykle tak świetny, że czysty dochód z balu stanowił dla biednych emigrantów również królewską ofiarę: bo choć urządzenie zabawy kosztowało ze czterdzieści tysięcy, do kasy za to wpływało ze dwieście. Świetny zaś ten rezultat bale polskie zawdzięczały jedynie księżnie Annie Czartoryskiej [...].

Z. S. Feliński, *Pamiętniki*, Warszawa 2009, s. 263–265.

- A. Podaj nazwę ugrupowania Wielkiej Emigracji, w którego środowisku organizowano bale opisane w tekście.

Hotel Lambert

- B. Podaj najważniejszy cel organizowania tych balów.

Zdobycie środków dla ubogich polskich emigrantów po powstaniu listopadowym.

Zadanie 26. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Józef Kajetan Janowski, architekt i pamiętnikarz, o prapremierze *Halki* w 1858 r.

Gdy po przygrywce podniosła się kurtyna, a na scenie zobaczono poloneza i stroje polskie, zerwała się prawdziwa burza oklasków, okrzyków, połączonych z płaczem i głośnym łkaniem, wszyscy z miejsc powstali, porwani nie dającym się opisać uniesieniem. Dla nas wszystkich, cośmy się rodzili po roku 1831 i którzyśmy tylko z opowiadania lub z obrazków znali polski ubiór, widok żywych Polaków był czymś tak porywającym, że wprost nie umiem wyrazić słowami tego wrażenia, jakiego doznaliśmy.

S. B. Lenard, I. Wywiał, *Historia Polski w datach*, Warszawa 2000, s. 374.

- A. Podaj nazwisko kompozytora opery, której prapremiery dotyczy tekst.

Stanisław Moniuszko

- B. Wyjaśnij, dlaczego ta opera wywołała reakcje publiczności opisane w pamiętniku.

Ponieważ przenosiła w czasy wolnej Polski i rozbudzała myśli o niej.

Zadanie 27. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

List biskupów do duchowieństwa i wiernych w zaborze pruskim w 1873 r. [fragment]

Umiłowani w Panu, wiecie, w jakim położeniu [...] znalazł się [...] w naszej ojczyźnie Kościół Chrystusowy. Wkrótce ma być przyjęty cały szereg ustaw, stojących w zasadniczych punktach w sprzeczności z nadaną przez Boga strukturą wewnętrzną i wolnością Kościoła. [...] Ale nie uszło i waszej uwagi [...], że wprowadzenie ich oznaczałoby oddzielenie biskupów od [...] zwierzchnika Kościoła katolickiego, oddzielenie duchowieństwa i wiernych od swych biskupów [...]. Wy jednak, kochani współpracownicy i diecezjanie, [...] będziecie mogli uznać za prawowitego duszpasterza tylko tego [...], któremu prawowity biskup urząd ten powierzy [...]. Każdy inny byłby intruzem. [...]

„Mówią wieki” 2003, nr 12, s. 29.

- A. Podaj nazwę polityki państwa niemieckiego, w ramach której przygotowywano ustawy wspomniane w tekście.

Kulturkampf

- B. Wyjaśnij, w jaki sposób polityka władz niemieckich, przeciwko której występowali biskupi, wpływała na sytuację Polaków w zaborze pruskim.

Polacy w zaborze pruskim byli katolikami, a Kościół był instytucją
jednoczącą Polaków. Dlatego Bismarck uderzając w niego chciał
wynarodowić Polaków. Ta polityka władz niemieckich utrudniała także
Polakom wyznawanie wiary.

Zadanie 28. (1 pkt)

Na podstawie tekstu i ilustracji (na następnej stronie) wykonaj polecenie.

Źródło 1. Marcin Kula, *Ani wolność, ani równość, a z braterstwem też marnie* [fragment artykułu]

13 maja 1888 roku brazylijski parlament przegłosował tzw. złote prawo, uwalniające ok. 750 tys. niewolników żyjących jeszcze wówczas w kraju. Brazylia obaliła niewolnictwo jako ostatni kraj amerykański. [...] Dziś [jeszcze] w Brazylii hierarchia społeczna jest wciąż równie wyraźnie statystycznie powiązana z czynnikiem etnicznym.

„Mówią wieki” 2005, nr 9, s. 24.

Źródło 2. Litografia. *Scena rodzajowa, Brazylia, XIX w. [fragment]*

„Mówią wieki” 2005, nr 9, s. 25.

Podaj argument świadczący o tym, że w treści litografii zawarte są informacje potwierdzające przyczyny zróżnicowania społecznego w Brazylii, o których mowa w źródle 1.

Pani ma biały kolor skóry, a służący czarny.

Zadanie 29. (2 pkt)

Spośród wymienionych wydarzeń z XIX w. wybierz chronologicznie pierwsze i oznacz je literą A, a potem – chronologicznie ostatnie i oznacz je literą B.

wybuch rewolucji lipcowej we Francji	
utworzenie II Rzeszy Niemieckiej	B
ogłoszenie niepodległości Belgii	
powstanie Świętego Przymierza	A
cesarska koronacja Napoleona III Bonaparte	
ogłoszenie niepodległości Grecji	

Zadanie 30. (5 pkt)

Na podstawie tekstów źródłowych i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Źródło 1. Odezwa wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza, 14 sierpnia 1914 r.
[fragment]

Polacy!

Przed półtora wiekiem żywe ciało Polski rozszarpano na kawały, ale dusza jej nie umarła. Żyła ona nadzieją, że nadejdzie godzina zmartwychwstania dla narodu polskiego i dla pojednania się braterskiego z Wielką Rosją. [...]

Niech Naród Polski połączy się w jedno ciało pod berłem Cesarza Rosyjskiego. Pod berłem tym odrodzi się Polska, swobodna w swojej wierze, języku i samorządzie. [...]

Z sercem otwartym, z ręką po bratersku wyciągniętą, kroczy na Wasze spotkanie Wielka Rosja. Wierzy ona, iż nie zardzewiał miecz, który poraził wroga pod Grunwaldem.

Z dziejów Polski 1864–1939. Teksty źródłowe do nauczania historii Polski, Warszawa 1978, s. 60, 62.

Źródło 2. Ignacy Daszyński, *Pamiętniki* [fragment]

Podziałała ta odezwa na Warszawę i na szlachtę podolską, wołyńską i wileńską itd. jak haszysz... [...] Pojęli [ją] liczni Polacy jako pierwszorzędny dokument konstytucyjny. [...] Odezwa rosyjska działała podniecająco na wyobraźnię Polaków [...].

W połowie sierpnia 1914 roku Polska weszła w wir wojny światowej rozdwojona [...]. Polacy musieli walczyć z Polakami za cele nie polskie, lecz rosyjskie, pruskie, austriackie. W okopach wrogich armii strzelali do siebie żołnierze polscy [...]. Rzeka krwi polskiej miała się polać bezimiennie, bez celu polskiego. Tylko garść [żołnierzy] Piłsudskiego wywiesiła śmiało sztandar niepodległej Polski, ona jedna nie taila swoich zamiarów, ona jedna była przekonana, że trzuci się i umiera za Polskę.

G. Chomicki, L. Śliwa, Wiek XIX. Teksty źródłowe, tematy lekcji i zagadnienia do historii w szkole średniej, Kraków 2001, s. 272–273.

A. Oceń, czy mieli rację Polacy, którzy uznali odezwę wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza za dokument o charakterze konstytucyjnym. Odpowiedź uzasadnij.

Nie, bo miała jedynie charakter odezwy. Poza tym była niekonkretna.

B. Wyjaśnij, w jakim celu przypomniano w odezwie o zwycięstwie wojsk polsko-litewskich pod Grunwaldem.

Chodziło o przypomnienie wielkiej zwycięskiej bitwy z Krzyżakami. W ten sposób car chciał wskazać Polakom wspólnego wroga i pozyskać ich do wojny z Niemcami.

C. Wyjaśnij, na czym – według autora *Pamiętników* – polegał tragizm Polaków walczących w pierwszej wojnie światowej.

Polacy walczyli przeciwko Polakom w interesie państw zaborczych, a przecież chcieli walczyć wspólnie o wolną Polskę.

D. Wyjaśnij, jak Ignacy Daszyński ocenił intencję autora odezwy.

Daszyński negatywnie ocenia odezwę cara. Nie ma złudzeń co do jego zamiarów wobec Polaków. Chce wykorzystać ich do swoich celów i aby to osiągnąć, ma ich czczymi obietnicami.

E. Wyjaśnij, jak autor *Pamiętników* ocenił inicjatywę Józefa Piłsudskiego.

Daszyński pozytywnie ocenia inicjatywę Piłsudskiego. Wskazuje na jego żołnierzy jako na jedynych, którzy walczyli za Polskę podczas I wojny światowej i jasno to deklarowali.

Zadanie 31. (3 pkt)

Na podstawie fotografii i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Nowa encyklopedia powszechna PWN, t. 5, Warszawa 1996, s. 784.

A. Podaj nazwę stylu w sztuce użytkowej przełomu XIX i XX wieku, dla którego reprezentatywny jest dzban przedstawiony na fotografii.

secesja

B. Podaj dwie cechy tego stylu.

- Motywy roślinne
- Płynne, faliste linie

Zadanie 32. (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Relacja pułkownika Ludwika Kmicic-Skrzyńskiego [fragment]

Oddziały garnizonu warszawskiego powróciły do swoich koszar [...]. Warszawa uspokajała się. W parę dni potem odbyło się Zgromadzenie Narodowe w celu wyboru nowego prezydenta RP. [...] Spodziewaliśmy się, że Marszałek zostanie wybrany prezydentem. [...] Nowa wiadomość, że Marszałek wyboru nie przyjął, ale wysunął innego kandydata. Zamieniliśmy się w słupy soli. Nie mogliśmy tego posunięcia Marszałka zrozumieć.

Warszawa [...], *Seria edukacyjna Domu Spotkań z Historią i Ośrodka Karta*, Warszawa 2006, s. 58.

A. Podaj stosowaną w historiografii nazwę wydarzeń, po których *Warszawa uspokajała się*.

przewrót majowy

B. Podaj nazwę konstytucji, na mocy której odbyły się wybory nowego prezydenta wspomniane w tekście.

konstytucja marcowa

C. Podaj imię i nazwisko kandydata na prezydenta zaproponowanego przez Marszałka.

Ignacy Mościcki

Zadanie 33. (3 pkt)

Na podstawie rysunku satyrycznego, który ukazał się w 1943 r. na łamach konspiracyjnego pisma „Demokrata”, wykonaj polecenie.

Satyra w konspiracji 1939–1944, oprac. G. Załęski, Warszawa 2011, s. 271.

Wyjaśnij propagandowy cel rysunku satyrycznego, interpretując jego elementy.

Chodzi o pokazanie, że Niemcy Hitlera zmierzają ku upadkowi.

Zdaniem autora rysunku, przełomem w II wojnie światowej jest klęska armii niemieckiej pod Stalingradem, po której Hitler nie odzyska już sił.

Zadanie 34. (4 pkt)

Na podstawie tekstu i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

W 1958 roku Przewodniczący [...] wezwał naród [...] do szukania sposobów masowej produkcji żelaza i stali, aby [...] dogoni[ć] państwa uprzemysłowione, takie jak Stany Zjednoczone. [...] Wieśniacy wybudowali w naszej świątyni prowizoryczny piec. [...] Tymczasem miejscowe władze apelowały też do obywateli, żeby przynosili z domu metal w każdej możliwej postaci [...]. Przy wejściu do świątyni stały dwa królewskie żeliwne kotły, podarunki cesarza Yongle z dynastii Ming. [...] Przetopienie tych wielkich, starych żeliwnych naczyń też nie było łatwe. Trzeba było ściąć setki grubych drzew, żeby napalić w piecu. [...] Po wielu dniach i nocach ciężkiej pracy wreszcie zobaczyliśmy pierwsze rezultaty – surówkę o nieregularnych kształtach. Niektóre kawałki [...] całą powierzchnię miały usianą kamieniami. [...] Sprawdzaliśmy ich jakość, uderzając w nie młotkiem, [...] natychmiast rozsypały się na małe kawałki.

L. Yiwu, *Prowadzący umarłych. Opowieści prawdziwe* [...], Wołowiec 2011, s. 100–102.

A. Podaj nazwę państwa, w którym doszło do wydarzeń opisanych w tekście.

Chiny

B. Rozpoznaj postać *Przewodniczącego*.

Mao Zedong

C. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Kampania, o której mowa w tekście, nosiła nazwę

1. Długi Marsz.
2. Nowy Ład.
3. Wielki Skok Naprzód.
4. Nowa Ekonomiczna Polityka.

D. Oceń, czy kampania, której dotyczy tekst, osiągnęła zamierzony cel. Odpowiedź uzasadnij, podając jeden argument.

Nie. Wytop w prymitywnych warunkach zakończył się porażką. Uzyskano produkt o fatalnej jakości, który do niczego się nie nadawał.

Zadanie 35. (5 pkt)

Na podstawie źródeł 1. i 2. oraz własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Źródło 1. *Dzienniki Anny Kowalskiej* [fragment]

Oczywiście [...] piszą o kontrewolucji [...]. Teraz dopiero zaczną się kłamstwa, komedie, ohydne narzekania. Wojsko strzela do ludu, do kobiet i dzieci robotniczych. [...] I to Poznań! Rzeczowy, rozsądny Poznań! Prawda, że i najbardziej reakcyjny, ale najbardziej zachodni. Targi, z bogactwem i teatrem handlu, musiały rozdrażnić tych, co przy końcu miesiąca nie mieli co włożyć do gęby! Ale też i to: „niechaj nas widzą, przecie, jak konamy”.

A. Kowalska, *Dzienniki* [...], Warszawa 2008, s. 273.

Źródło 2. *Dzienniki Stefana Kisielewskiego* [fragment]

A więc były dwudniowe walki [...]. Podpalono szereg gmachów (wśród nich Komitet Wojewódzki) [...], weszło w końcu do akcji wojsko [...]. Rozpoczęli wszystko robotnicy stoczni [...], którzy zastrajkowali z powodu nieotrzymania trzynastej pensji oraz z powodu wiadomej podwyżki cen. Ruszyli oni pochodem pod K[omitet] W[ojewódzki], wnosząc okrzyki przeciw Gomułce [...]. Nasza telewizja i radio odezwały się na ten temat po dwóch dniach [...]. Przypominają, że zmiana cen jest podyktowana „koniecznością uzdrowienia gospodarki” [...]. To ostentacyjne podniesienie cen przed świętami – [...] za plajtę gospodarczą obwinić można wszystkich tylko nie głównego winowajcę – ustrój, który od 25 lat konstruuje absurdalne stosunki. [...]

Wczoraj odbyło się VII Plenum, na którym usunięto [...] Gomułkę.

S. Kisielewski, *Dzienniki*, Warszawa 1996, s. 516–517.

A. Podaj, kiedy doszło do wydarzeń komentowanych przez Annę Kowalską i Stefana Kisielewskiego w zacytowanych fragmentach ich *Dzienników*. Lata wybierz spośród podanych.

1956 1968 1970 1976

Rok wydarzenia opisanego przez Annę Kowalską **1956**

Rok wydarzenia opisanego przez Stefana Kisielewskiego **1970**

B. Wyjaśnij, dlaczego informacje o wydarzeniach, których dotyczy źródło 1., mogły szybko przedostać się na Zachód.

Wydrzenia odbiły się szerokim echem na świecie, bo widzieli je goście przybyli na Międzynarodowe Targi Poznańskie.

- C. Podaj, jaką funkcję przestał pełnić Władysław Gomułka w wyniku decyzji podjętych na plenum, o którym mowa w źródle 2.

I sekretarz PZPR

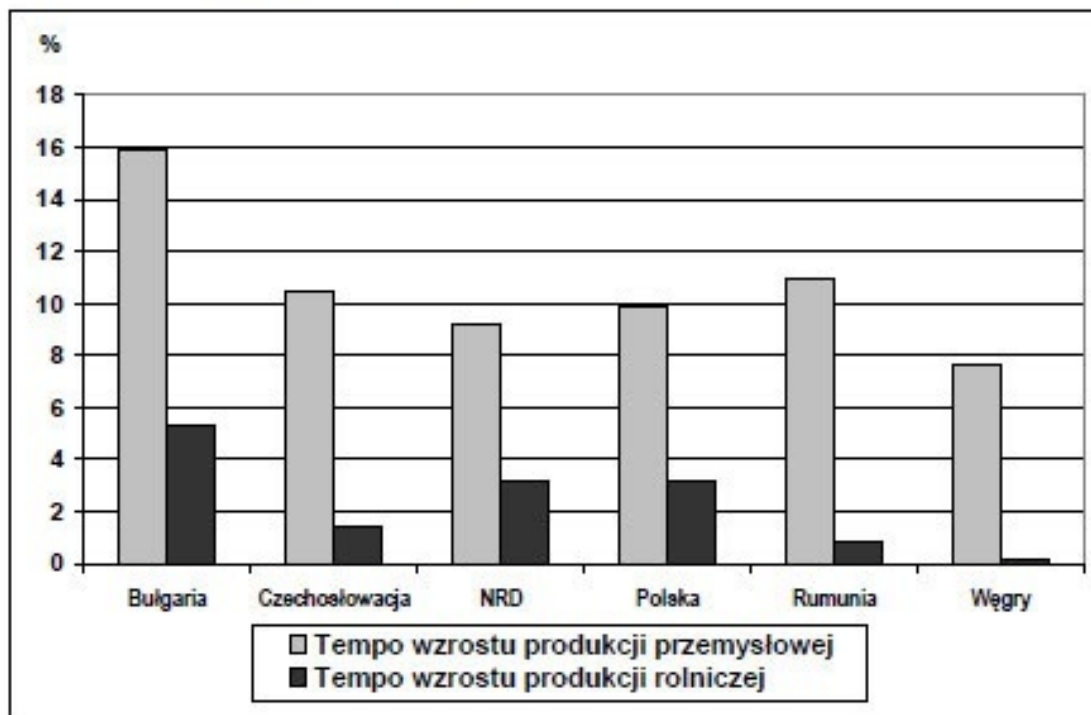
- D. Podaj, gdzie doszło do strajku, o którym mowa w źródle 2.

Gdańsk

Zadanie 36. (2 pkt)

Na podstawie danych statystycznych i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Wykres. Średnioroczne tempo wzrostu produkcji w wybranych państwach w latach 1956–1960 (w procentach)

Na podstawie: W. Roszkowski, *Gospodarka. Wzrost i upadek systemu nakazowo-rozdziałowego*, Warszawa 2008, s. 108.

- A. Porównaj średnioroczne tempo wzrostu produkcji przemysłowej i średnioroczne tempo wzrostu produkcji rolniczej w latach 1956–1960 we wszystkich państwach uwzględnionych na wykresie. Sformułuj wniosek wynikający z tego porównania.

Kraje tzw. demokracji ludowej chciały jak najszybciej dorównać potencjałowi Zachodu i postawiły na szybką industrializację. Największe nakłady inwestycyjne kierowano na rozwój przemysłu i dysproporcja między wytwarzaniem środków produkcji i środków spożycia stale rosła.

- B. Wyjaśnij wpływ czynnika politycznego na średnioroczne tempo wzrostu produkcji przemysłowej i na średnioroczne tempo wzrostu produkcji rolniczej we wszystkich wymienionych państwach.

To właśnie od czynnika politycznego zależało tempo wzrostu produkcji.
Politykom zależało na rozwoju przemysłu, więc odgórnie go programowali.

Zadanie 37. (3 pkt)

Przyporządkuj właściwe tytuły do fragmentów tekstów zacytowanych w tabeli. Literę, którą oznaczono tytuł, wpisz w odpowiednią rubrykę.

- A. Homilia papieża Jana Pawła II wygłoszona w Warszawie w 1979 roku.
B. Homilia ks. Jerzego Popiełuszki, kapelana „Solidarności”, z 1982 roku.
C. List biskupów polskich do biskupów niemieckich z 1965 roku.
D. Memorial Episkopatu Polski z 1953 roku.

Fragment tekstu	Litera, którą oznaczono tytuł tekstu
1. Gdyby postawiono nas wobec alternatywy: albo poddanie jurysdykcji kościelnej, albo osobista ofiara – wahać się nie będziemy. [...] Rzeczy Bożych na ołtarzach Cezara składać nam nie wolno. Non possumus!	D
2. W tym najbardziej chrześcijańskim, ale bardzo ludzkim duchu, wyciągamy do Was, siedzących tu na ławkach kończącego się Soboru, nasze ręce oraz udzielamy wybaczenia i prosimy o nie.	C
3. I wołam ja, syn polskiej ziemi, [...], wołam z całej głębi tego tysiąclecia [...]. Niech zstąpi Duch Twój! I odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi.	A

Dzieje Kościoła w Polsce, Warszawa – Bielsko-Biała 2008, s. 432, 440, 455.